

RESSENYES BIBLIOGRÀFIQUES

Aquesta secció bibliogràfica té l'objectiu de reunir tota la informació dispersa sobre ornitologia balear que apareix publicada en altres revistes i llibres, tant de la nostra comunitat com nacionals o estrangers, i, d'aquesta manera, fer-la més accessible a qualsevol persona interessada en l'ornitologia balear. Aquest apartat recull ressenyes breus en què es ressalten els principals resultats i s'hi aporten valoracions sobre el contingut de les publicacions rebudes a la biblioteca del GOB.

Un conjunt de col·laboradors realitzen desinteressadament aquestes notes i contribueixen amb el seu esforç a la transmissió d'informació, que podrà tenir una funció en la formació i l'actualització dels coneixements ornitològics dels membres de la nostra associació. Les ressenyes expressen les opinions dels revisors, això vol dir que no reflecteixen necessàriament el parer del GOB. Llista de col·laboradors: Guillem M. Pons, i Josep MANCHADO.

LLIBRES

Sueños de Aves. Reflexiones de campo sobre su conservación

Ricard GUTIÉRREZ. 2022. Ed. Tundra. 241 pàgines.

Fa uns mesos va sortir al carrer un nou llibre d'en Ricard Gutiérrez, publicat per Tundra Ediciones i anomenat "Sueños de Aves", que amb el subtítol de "Reflexiones de campo sobre su conservación" ja ens indica que no només va d'ocells i de com ens acostem a ells sinó també de la seva gestió i conservació. Es tracta d'un llibre molt personal, molt íntim, de vivències, de moments viscuts, de llocs, de persones, sempre, això sí, lligats als ocells.

"¿Qué pasa cuando la realidad supera a la ficción? ¿Cuándo la extinción de especies se produce ante tus ojos?" Així comença el resum del propi llibre a la contraportada i aquesta reflexió ja ens dona una idea de que serà un text amb clarobscur, amb pujades i baixades (són 26 capítols), amb moments de joia i alegria, però també amb moments de tristor pels hàbitats, llocs, territoris i es-

pècies perduts. Després d'aquests 26 capítols, el llibre acaba amb un glossari d'aus, mamífers i plantes ordenats tots ells a l'estil anglès, és a dir, per ordre alfabètic.

El llibre, és curt (241 pàgs.) i fàcil de llegir. Comença el dia de les restriccions i els confinaments del 2020 i es desenvolupa al llarg de 600 dies durant els quals Ricard ha fet al menys una llista dels ocells que ha observat i l'ha pujada a la web eBird, un esforç i una constància "*pajarera*" envejable, que comença al propi balcó de casa seva descobrint als veïns, tal com molts de nosaltres vàrem fer al llarg d'aquells infinits dies de tancament forçat i segueix per les seves zones més properes (la mar, el port de Barcelona, el delta de l'Ebre), tot i que al llarg del text anirà tornant a aquest entorn més personal de la ciutat de Barcelona, a la que tornarà amb episodis puntuals com del dedicat a "La Nit de Sant Joan".

Però Ricard no es queda a aquestes zones properes i sens dubte les més conegudes per ell, sinó que ens acompanya per tota Catalunya, els Pirineus, les zones humides de Girona, les estepes lleidatanes, i el passeig d'aquests casi dos anys s'allunya del seu propi territori per arribar a les Illes, a Astúries, Castella, Cantàbria i fins i tot una "escapada" a Itàlia.

Com ja s'ha dit és un text amb alts i baixos pel que fa a la percepció del present i futur per a les aus, amb contínues reflexions sobre la minva del número d'aus, l'alteració o destrucció d'hàbitats naturals, l'arribada d'espècies

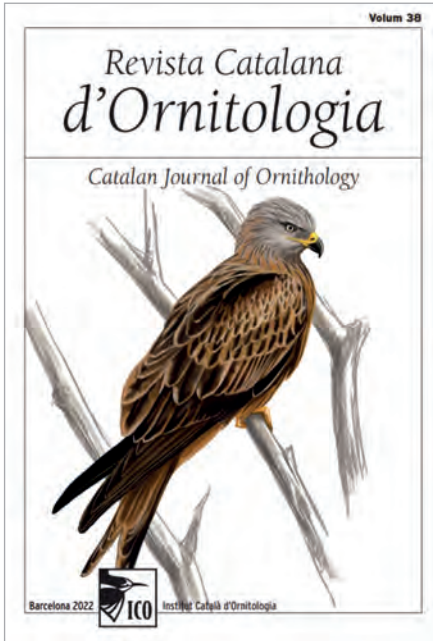
"invasores", ajudades en molts casos per la mobilitat humana, etc.; però també te un costat més optimista, recopilatori de tantes formes que tenim els humans d'aproximar-nos als ocells: lúdica, competitiva, científica i d'altres, i així van apareixent el Big Year, els twitchers, les anelles, els espais protegits, els cercadors de rareses, els "megas" com el duc blanc i d'altres.

"Sueños de Aves" és un llibre estructurat en capítols curts, ple de llocs i de persones, és amè i fàcil de llegir, i a tots els capítols apareixen moments, anècdotes, llocs (segur que cadascú de nosaltres hem estat a algun dels que surten) i persones, a ben segur tots en coneixem varies, però a més a més, casi tots els capítols tenen referències musicals i cinematogràfiques, que ens ajuden a conèixer els gustos de l'autor i en alguns casos ens porten records propis. Si haguéssim de trobar una mancança diríem que potser al glossari estaria bé que al costat de cada espècie aparegués el número de les pàgines on surt, i posats a demanar, perquè no? Un glossari de llocs i topònims. Potser a la propera edició. Josep MANCHADO.

ARTICLES

Population size and breeding ecology of the Mediterranean Storm-petrel *Hydrobates pelagicus melitensis* on Illa de l'Aire, Menorca

CATCHOT PONS, S. 2022. *Revista Catalana d'Ornitologia* 38: 9-17.

La noneta *Hydrobates pelagicus melitensis* és una petita au marina àmpliament distribuïda per Europa. El primer registre de l'espècie a Menorca és de l'any 1957, i es va confirmar la reproducció l'any 1991 a l'illa de l'Aire davant de la costa sud-est de Menorca. A Menorca se sap molt poc sobre la mida d'aquesta població reproductora i els seus paràmetres reproductors, que es basen en observacions casuals.

L'objectiu principal del present estudi era: 1) identificar altres possibles noves colònies de cria de nonetes a Menorca; 2) l'estimar la seva mida de població reproducto-

ra a l'illa de l'Aire; i 3) obtenir informació preliminar sobre la seva biologia reproductiva a l'illa. El 2019-2022 es van dedicar esforços considerables a trobar altres colònies de cria a Menorca però no se'n va trobar cap. En canvi, a l'illa de l'Aire es van identificar quatre zones de cria, que contenen un mínim de 33 nius actius el 2019, l'any amb més parelles reproductores detectades. Durant els anys 2019, 2020, 2021 i 2022 foren capturats 104, 34, 30 i 17 individus respectivament, dels quals 40, 17, 9 i 4 foren anellats per primera vegada. A més, el 2019 es van capturar 58 individus amb plaques incubatrius ben desenvolupades, 11 individus amb signes de plaques incubatrius i 13 individus sense signes d'estar niant. No es varen registrar paràsits en els ocells manipulats durant el període d'estudi.

Curiosament, es va anellar un ocell el setembre de 2021, una data molt tardana per a aquesta espècie. I per altra banda, el juliol del 2021, es va tornar a capturar el primer adult que havia estat anellat el 2019 com a poll a l'illa de l'Aire; i amb aquesta recuperació es podria confirmar que els ocells tornen al seu lloc de naixement en el seu tercer any natural. El nombre estimat d'ocells presents a sa Cova i Bufador el 2019 indiquen una mida mínima de població de l'illa de l'Aire de 76 a 424 ocells. Els recomptes de Bufador suggereixen un descens

a la població d'aquest lloc el 2021 i 2022 en comparació amb els dos anys anteriors, que coincideix amb el nombre de nius trobats.

Al mateix treball es presenten les dades de moviment gràcies a l'ús de GPS col·locats a 4 individus, que es van desplaçar un al sud de França (Golf de Lió) i l'altra al sud-est de l'illa de l'Aire, i també moviments al nord i sud de Menorca. La màxima distància recorreguda des de la colònia fou de gairebé 400 km i en total la distància mitjana recorreguda durant cada viatge va ser de 1.159 km en només 3-4 dies. Malgrat això, la majoria dels llocs adequats per a la cria d'aquesta illa són totalment inaccessibles i, per tant, el total de la població de nonetes és probablement molt més alta.

Tenint en compte que al voltant del 30 % dels individus capturats podrien ser no reproductors, l'autor fa una estima sobre la colònia de l'illa de l'Aire podria oscil·lar entre un mínim de 64 i un màxim de 411 ocells el 2019 (32-206 parelles reproductores). Una altra consideració és si la població estudiada és

realment una població tancada o si alguns dels ocells reproductors potencials que puguin provenir d'altres colònies. Tot i que els moviments entre colònies s'han documentat, els moviments es produeixen rarament i bàsicament impliquen moviments de no reproductors i per tant als efectes d'aquest estudi es va considerar l'ús del mètode Lincoln-Petersen per a fer aquesta estima.

Tot i ser subjecte a diversos biaixos, les nostres estimacions indiquen per primera vegada que l'illa de l'Aire acull un important colònia reproductora de nonetes. Durant aquest estudi es van capturar 185 individus i es van anellar 70. L'autor indica que tot i que la recopilació de dades d'aquesta espècie en aquest lloc és difícil, proposa l'establiment d'un programa anual de seguiment a l'illa com a forma d'obtenir una bona estimació de l'estat de conservació i l'evolució de la població de nonetes a Menorca.- Guillem X. PONS

Species delimitation using genomic data to resolve taxonomic uncertainties in a speciation continuum of pelagic seabirds

Joan FERRER OBIOL, Jose M. HERRANZ, Josephine R. PARISF, James R. WHITTING, Julió ROZAS, Marta RIUTORT, i Jacob GONZALEZ-SOLÍS. 2023. *Molecular Phylogenetics and Evolution*. 179

Es tracta d'una nova revisió per al gènere *Puffinus*. A partir de les darreres i més innovadores tècniques de l'anàlisi genòmic, i analitzant la interacció de múltiples processos evolutius, com ara el flux de gens, la mutació, recombinació

i diferenciació. Els autors han intentat comprendre com els processos evolutius interactuen i en darrera instància resulten en la generació de noves espècies, tot i que els propis autors afirmen que actualment és tot un repte

Les primeres pàgines fan un resum molt numèric i difícil d'entendre ja que es tracta de l'exposició dels resultats basat en l'estudi de la diferenciació del genoma.

El punt 4, la discussió és també complexa numèricament i fins i tot les gràfiques no són gens fàcils d'entendre i has de seure amb temps i ganes per poder-los entendre, per la qual cosa anem a les conclusions que són curiosament curtes.

Aquestes conclusions finals són que dintre dels grups dels virots l'especiació genètica no està gens clara i acabant amb una pseudo-proposta de deixar 4 parells d'espècies subdividides en 8 subespècies, que actualment i amb l'anàlisi i comprensió quantitativa dels processos genòmics.

Els 4 parells d'espècies/subespècies serien (zona on crien):

Puffinus mauretanicus / *Puffinus yelkouan* (Mar Mediterrani)

Puffinus puffinus amb 2 subespècies *P. puffinus puffinus* i *P. puffinus canariensis* (Al E de l'oceà Atlàntic Nord i Macaronesia)

Puffinus boydi / *P. baroli* (oceà Atlàntic: Macaronesia).

Puffinus therminieri (amb 2 subespècies *P. therminieri terminieri* i *P. therminieri loyemilleri*) (Al W de l'oceà Atlàntic Nord: costa continental i Caribe)

En el cas que més ens afecta a les Balears, el virot petit (*Puffinus mauretanicus*) i virot de llevant (*Puffinus yelkouan*), les dues espècies pròpies del Mediterrani varen ser *splitades* (separades) al 1992, tot i que sembla que la tendència actual potser fins i tot desfer l'split.-
Josep MANCHADO